

Minnesanteckningar från möte med referensgruppen för framtida miljöersättningar

18 oktober 2010 kl. 10-15

Öppnande av mötet och presentation av gruppens uppgift och deltagare inkl förväntningar på gruppens arbete

Thomas Bertilsson, ordförande för referensgruppen, beskriver hur Landsbygdsnätverkets styrgrupp har tagit initiativ till att bilda en referensgrupp för framtida miljöersättningar, som ska medverka med erfarenheter till Jordbruksverkets analyser och Jordbruksdepartementets ställningstaganden om kommande landsbygdsolitik och miljöersättningar. Bland nätverkets medlemmar finns en bred erfarenhet och kunskap som är till nytta och som bör tillvaratas i detta arbete. Det handlar om kunskaper om förändringsprocesser som sker och som påverkar framtida miljöersättningar, de behov som finns samt de erfarenheter man har från innevarande programperiod. För referensgruppens uppdrag finns en arbetsplan fastställd av styrgruppen för Landsbygdsnätverket.

Presentationsrunda av deltagarna

Thomas Bertilsson, LRF Ordförande i referensgruppen	Anna Lööv, Landsbygdsnätverkets kansli Kanslirepresentant i referensgruppen
Anna-Karin Utbult Almkvist, Skärgårdarnas Riksförbund Lantbrukare med kor och får Tar upp skillnader mellan betad mark och icke betad mark	Inger Selinge, Riksantikvarieämbetet Intressant att lyssna på alla och att reflektera över vad vi på Riksantikvarieämbetet tycker
Krister Korteback, Intresseföreningen Allmogekon Vill ha stöd till löpande verksamhet för miljöersättningar	Sören Söderteg, LRF Konsult Jobbar bl.a. med tvärvillkors-rådgivning Hur får vi brukare att söka stöd igen, så att de inte hoppar av stöden?
Peter Wallenberg, Jordbruksverket, växtnäringsenheten Arbetar bl.a. med Östersjöregionen och övergödning Höra hur diskussionerna går och ta med sig detta i arbetet tillsammans med andra länder	Klara Ekengard, Jordbruksverket, miljö- och regionalstödsenheten Lyfta blicken och fokusera på vad vill vi ha framåt - inte fokusera på de problem vi har nu

Åsa Sjöström, Jordbruksverket, bioenergienheten Förbereder för landsbygdsprogrammet efter 2013 Samla tankar och funderingar, titta framåt	Michael Cornell, Sveriges Biodlares riksförbund Lära mer, blicka framåt
Håkan Rietz, Svensk mjölk Arbetar med mjölkpolitik Vad bidrar vi med som mjölkföretagare Dagens landsbygdsprogram är en bra grund, men behöver förbättras och utvecklas Tänka nytt angående område och inriktningar	Maria Wivstad, SLU, EPOK Arbetar bl.a. med hållbar konsumtion, utvärdering av ekologisk produktion - vad bidrar detta stöd till Hantera målkonflikter mellan olika miljöstöd Lära av varandra
Per Persson, Länsstyrelsen Skåne län Blicka framåt, hur kan jag vara med och påverka	Catarina Rudolphson, Spannmålsodlarna Kunna påverka - som aktiv lantbrukare vill man veta vad som kommer framåt, vad förväntar man sig av oss lantbrukare? Ibland går miljömålen inte ihop med djurhållningen
Ingemar Olsson, Sveriges grisproducenter Aktiv lantbrukare och ser stora förändringar framöver Hur ska vi klara försörjningen av mat i framtiden? Bra lagstiftning för djurvälstånd, men ingen som betalar priset för detta, varken bland konsumenter eller andra	Viktoria Hallberg, Sveriges hembygdsförbund Viktigt med grupper där olika intressenter kan mötas och få förståelse för varandras kunskaper och perspektiv Vi får inte bygga in sig i förutsättningar som gäller idag, utan även tänka framåt Potentialen i lokalsamhället
Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen Liknande utgångspunkter som för Hembygdsföreningen Få ekosystemtjänster att fungera Tänka framåt och hålla ett öga på omvärlden och kommissionen	Östen Stenlund, Nätverk Norden Nya skogslagen, begränsningar i skogen Bärplockningen – kommersiell verksamhet på allemanrätten Myndigheters hantering
Jörgen Wissman, SLU, Centrum för biologisk mångfald Arbetar bl.a. med utvärdering av landsbygdsprogrammet	Ingrid Rydberg, Naturvårdsverket Arbetar med övergödningsfrågor, utvärdering av CAPs miljöeffekter Miljömålen klarar sig inte utan ett svenskt jordbruk Bevara konkurrensmöjligheter för jordbrukare

Emma Svensson, Jordbruksverket, miljö- och regionalstödsenheten Höra vad olika organisationer och människor har för åsikter, blicka framåt	Ingalill Rehn, Jordbruksverket, miljö- och regionalstödsenheten Intressant med så många olika intressen samlade i ett rum Hoppas på bra diskussioner för framtiden
Anders Wetterin, LRF Skogsägarna	Kristian Olofsson, Sveriges Fäbodbrukare Verksamhet på tillbakagång, men vi siktar framåt

Johan Eklund, Interactive meeting
Med som observatör idag för att hjälpa oss med förslag på hur referensgruppen kan jobba

Nuläges- och omvärldsanalys

Helen Holstein, Jordbruksdepartementet, enheten som ansvarar för landsbygdsprogrammet, berättade om tidsplanen för arbetet med nästa landsbygdsprogram och strategi samt om meddelandet från kommissionen, som kommer 18 november – så här vill vi att det ska se ut, både traditionella jordbruket och landsbygdsfrågorna.

Kort sammanfattning – se mer i pp-presentation:

Våren 2011 kommer utkast på ny förordning. Beslut om denna kommer förhoppningsvis till sommaren 2012. Detta blir ramverket för landsbygdsprogrammet, som ska gälla från 2014. Utkast på EUs nationella strategiska planer (NSP) kommer hösten 2011 och beslut om detta kommer sannolikt samtidigt med beslut om förordningen.

Riksdagen är inblandad i strategin, men inte i programmet. Till riksdagen redovisar vi axelbalans, horisontella teman och liknande, men inte ersättningsformer och åtgärder. Riksdagen får skrivelse innan sommaruppehållet 2012. Planen är att skicka in förslaget på det nya svenska landsbygdsprogrammet till kommissionen innan sommaren 2013. Förra gången var Sverige först med att skicka in, men denna gång väntar vi istället tills regelverket är på plats. Vi väntar oss ett godkännande precis innan årsskiftet 2013/2014.

Plan finns på att en parlamentarisk kommitté ska ge förslag på inriktning för nästa landsbygdsprogram, titta över nuvarande strategi och svagheter i denna och ta fram ett underlag både till riksdagen och till kommissionen. Detta är dock försenat p.g.a. att utredaren blev sjuk och att kommissionen gett lite nya signaler.

Uppdraget att ta fram det nya landsbygdsprogrammet kommer att gå till Jordbruksverket (huvudansvarig) och Skogsstyrelsen. De ska leverera till Jordbruksdepartementet. I uppdraget

kommer det ingå att titta på vilken typ av insatser vi ska ha, vilka målgrupper, detaljer m.m. Jordbruksverket ska ha den huvudsakliga kontakten med olika berörda organisationer, vilket innebär att uppdraget denna gång blir mer omfattande jämfört med när verket tog fram tekniskt underlag till det nuvarande programmet.

Budget kommer att förhandlas i december 2012. Mycket talar för att vi i Sverige inte får behålla lika mycket medel som nu.

Något om kommissionens kommande meddelande som läckt ut:

- Hur göra gårdsstödet grönare?
- Bryta historiska kopplingen när det gäller fördelningen av pengar till jordbruket
- Vissa saker i pelare 2 flyttas över till pelare 1
- Inga annonseringar om att pengar ska flyttas från pelare 2 till pelare 1, trots att vissa saker flyttas över
- Gemensam EU-strategi för EU-fonder
- Starkare strategisk ansats – resultat istället för hur
- Miljö, klimat och innovation – vägledande
- Unga och nystartare – prioriterade
- Öppning för färre men bredare åtgärder
- Troligtvis lägre krav på medfinansiering i pelare 2

Korta reflektioner från Hellen:

- Förenkling med ettåriga miljöersättningar
- Nationell medfinansiering inom direktstöden (gällande LFA)
- Intressant med gemensam strategi (kan underlätta gränsdragning)
- Leader nämns inte alls i kommissionens kommande meddelande
- Struktur och detaljeringsnivå i landsbygdsprogrammet
- Återgång till en mer jordbruksfokuserad utgångspunkt igen
- Konkurrenskraft och sysselsättning mer framträdande (t.ex. för att vissa saker flyttas över från pelare 1 till pelare 2)

Medskick till vår referensgrupp:

Titta på var pengar gör störst nytta utifrån de mål som finns i miljöpolitiken.

Klara Ekengard och Ingalill Rehn, Jordbruksverket, miljö- och regionalstödsenheten, berättade om måluppfyllnad för miljöersättningarna under åren 2007-2009.

Några punkter – se mer i pp-presentationen:

Natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet har legat bra till, men minskar i användning. Inga åtgärder är planerade.

Utvald miljö syftar till att bevara natur- och kulturvärden och anpassa till regionala förutsättningar. Grunden är den regionala genomförandestrategin. 40 % av budgeten för Utvald miljö är bokad och därmed är 60 % av medlen kvar att utnyttja. Anläggning och restaurering av våtmark är den åtgärd som är mest utnyttjad. Inom Utvald miljö finns två mål satta i landsbygdsprogrammet: restaurering av betesmarker och slätterängar – 23 % av målet uppfyllt - och anläggning eller restaurering av våtmarker – 23 % även av detta mål uppfyllt.

Frågor

- Hur är det med utvärdering av Utvald miljö och regionaliseringen?
Frågan hänvisas till halvtidsutvärderingen, men miljö- och regionalstödsenheten påpekar att Utvald miljö inte varit igång så länge. Entusiasmen finns ute i landet, men det kan vara problematiskt med resurser och prioriteringar. Det man satsat på har fått bra genomslag. Att informera brukaren ska ske regionalt, eftersom länet bestämmer vad som gäller regionalt. Detta kan få effekter, beroende på vilka resurser och prioriteringar länet gör. Några län säger att om de informerar kan de kanske inte ta hand om alla ansökningar som i så fall skulle komma in. Dessutom är det en gemensam pott pengar per länsstyrelse och inte öronmärkt hur mycket som ska gå just till Utvald miljö.
Halvtidsutvärderare på SLU berättar att de inte har tittat så mycket på Utvald miljö. De har inte haft denna statistik och inte kunnat dela upp det på det sättet. Ett problem är att brukarna inte vet om stöden.
- Sveriges Fäbodbrukare menar att brukarna är pressade idag. Om man inte klarar kärnverksamheten, så finns det inte utrymme för fler satsningar. Man måste ha grundlönsamhet. Har någon tittat på detta?
Miljö- och regionalstödsenheten svarar att de följer upp inom ramen för sitt uppdrag och de målbeskrivningar som finns, men att detta är något de och vi i referensgruppen får ta med oss i det fortsatta arbetet.

Nuvarande och framtida målsättningar för miljöersättningarna

Vi sitter i grupper två och två och diskuterar två frågeställningar:

- Vilka målsättningar ser vi framåt för miljöersättningarna? Vilka är utmaningarna?
- Vilka idéer har vi om hur miljöersättningarna skulle kunna se ut framåt?

Detta är vad som kommer fram ur diskussionerna:

Utmaningar	Målsättningar
Få brukaren att stanna kvar/orka med Längd och flexibilitet på åtagandeperiod Regional anpassning och hur det påverkar	Förkortad åtagandeperiod Vackra, lönsamma gårdar Effektivare nytta (ekologisk produktion)

brukaren Regelverket/administration ändras under tiden Målsättningen på regional nivå Effektiva stöd som levererar Behålla öppna landskap – att nå detta mål Koppla insatser till målbilder Koppla miljöersättning med marknad Tillgång till kunskap och information kring målsättningar Kapitaliseringseffekten Administrativ enkelhet för brukaren och myndigheterna Nå ut med information till dem som verkligen behöver det + kompetensutveckling Direktstöd + miljöersättning + balanserade tvärvillkor = fungerande paket Brukaren utveckla sin verksamhet och kompetens utifrån målbild/mål Få miljömålen att genomsyra landsbygdsprogrammet Samverkan mellan politikområden Nyskapande/kreativitet för att nå målen Först ekonomi i jordbruket Vattenresurshållning Produktion av mat och ersättning värt åtagandet (betalt för det man gör)	Enkelhet i systemet Miljönytta per krona med brukaren i fokus Helhet

Gruppens framtida arbete

Vi prövar att tänka nytt och är kreativa i smågrupper och följande kommer fram ur diskussionerna:

- Helhet – dels miljöersättningar som del i landsbygd och dels skapa koncept
- Behovet av mat (samhälle, växtnäring, bioenergi)
- Intensitet i odlandet
- Kretsloppstänkande
- Lönsamhet, mål kort sikt
- Livsmedelssäkerhet/försörjning, mål lång sikt
- Produktiv naturyta (där det växer), åkermark
- Vattenfrågan

- Stabilitet i programmet
- Mer frihet för specialmarker
- Överblick över alla ersättningar – intresseanmälan - gårdsbesök i förväg innan man påbörjar en ersättningsform

I fortsättningen kommer referensgruppen att fokusera på följande fyra utmaningar och målsättningar:

Koppla miljöersättning med marknad
Miljönytta per krona med brukaren i fokus
Enkelhet i systemet
Nyskapande/kreativitet för att nå målen

Nästa möte

Nästa möte är bokat till **den 8 december**. Vi återkommer med plats, tid och program.